

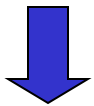
ZAKON O DELOVNIH RAZMERJIH

U.I. RS, št. 42/2002

- Delovna razmerja v svetu (EU, ZDA,...)
- Mednarodnopravni vidiki
- Delovno pravo kot pravni podsistem
- Ustavni temelji
- Namen zakona
  - prožnost (fleksibilnost)
  - varstvo delavcev

definicija delovnega razmerja

- organiziran delovni proces
- plača
- osebno delo
- navodila in nadzor delodajalca

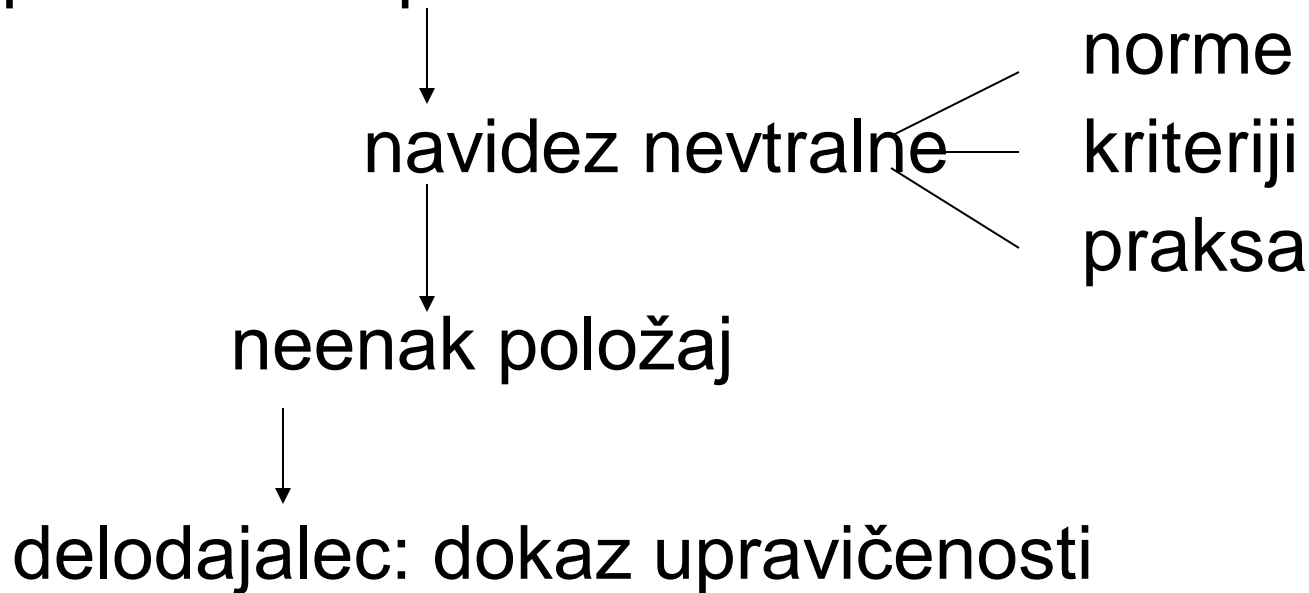

direktivna oblast

disciplinska oblast

prepoved diskriminacije

- Ustava (14.člen)
- iskalci zaposlitve – delavci
- spol (pogoji dela)
- neposredna – posredna

splošni akt delodajalca

- avtonomen vir
- mnenje reprezentativnega sindikata ali
obvestilo delavcev
  - sistemizacija
  - drugi splošni akti

pogodba o zaposlitvi

- “realni kontrakt”
- prijava, nastop dela, uresničevanje pravic
- subsidiarnost oz
- ničnost, izpodbojnost (roki)
- oblika (ni nujni element, čeprav predpisana)
- stranke
  - ▲ delodajalec (FO, PO), pooblaščenci
  - ▲ delavec (sposobnost 15 let, pogoji)
  - ▲ tuji (posebni predpisi)

sklepanje PoZ

- objava, javni natečaj
- izjeme:
  - ▲ že vzpostavljeno razmerje
  - ▲ spremenjena okoliščine
  - ▲ družbeniki, družinski člani
  - ▲ poslovodne osebe, funkcionarji, ... Z.....
- prepoved diskriminatorne objave (odškodnina)
- pravice in obveznosti delodajalca in kandidatov

vsebina PoZ

- standardne sestavine
- predmet: delovno mesto ↔ področje dela
- zvrst pogodbe
- delovni pogoji
  - navedba virov
  - sklic na normo (inkorporacija)

zakonsko določene obveznosti strank

delavca

- vestno delo na delovnem mestu in drugo
- upoštevanje navodil
- varnost
- obveščanje
- prepoved škodljivega ravnanja
- varovanje poslovne skrivnosti
- prepoved konkuriranja
  - ex lege
  - klavzula

delodajalca

- zagotavljati delo in plačo
- varnost
- varovanje zasebnosti in dostojanstva
- varovanje osebnih podatkov

zvrsti pogodb o zaposlitvi (I.)

a) PoZ za določen čas

- omejitve
  - ▲ primeri
  - ▲ časovno
  - ▲ sankcija:fikcija
- sezonsko delo in preračun

b) PoZ zaradi zagotavljanja dela delavcev uporabnikom

- tristransko razmerje
- prepoved
  - ▲ nadomeščanja stavkajočih
  - ▲ masovni odpusti
  - ▲ nezagotovljena varnost
- časovna omejitev – leto
- obveznosti delodajalca
  - ▲ nadomestilo 70%
  - ▲ obvestitev ↔ delavca
- uporabnik ↔ delodajalec
- uporabnik delavec

zvrsti pogodb o zaposlitvi (II.)

c) javna dela

- ukrep APZ
- ZZZB
  - ▲ narava del
  - ▲ delo in izobraževanje oz. usposabljanje
  - ▲ določen čas (leto)

d) krajši delovni čas – part time →

- premoženjske pravice sorazmerno
- nepremoženjske v celoti
- sestavljeno polni delovni čas
  - ▲ sporazum z delodajalci in med delodajalci
- socialni riziki in krajši delovni čas

zvrsti pogodb o zaposlitvi (III.)

d) delo na domu

- notifikacija ID
- narava dela → pravice in obveznosti
- dolžnosti delodajalca
  - ▲ varnost
  - ▲ nadomestilo
- intervencija ID in seznam del, ki jih ni mogoče opravljati na domu

e) PoZ s poslovodno osebo

- PoZ PoD
- ZGD
- PoZ in "drugačna" ureditev
  - ▲ delovnega časa
  - ▲ odmorov, počitkov, odsotnosti
  - ▲ letnega dopusta
  - ▲ plače
  - ▲ disciplinske odgovornosti
  - ▲ prenehanje PoZ

sprememba delodajalca

- prenos, združitev, delitev → enake delovne razmere, drug delodajalec
- min. leto (če KP prej ne preneha) ohrani pravice
- ponudba nove PoZ (manj ugodne)

delavec **ne** sprejme = odpoved: šteje kot odpoved delodajalca iz poslovnih razlogov

roka / odpovednega

delavec: pravica do \ odpravnine
pravice iz ZPB

- za delavčeve terjatve odgovarjata oba delodajalca
- predhodno obveščanje sindikata, skupna posvetovanja ali neposredno obveščanje delavcev

prenehanje PoZ

- konvencija št. 158 MOD
- primeri določeni z zakonom

določen čas

smrt, "civilna smrt"

sporazum

- odpoved
  - ▲ redna (odpovedni rok)
  - ▲ izredna

omejitve

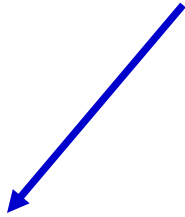
materialnopravne

- utemeljeni razlogi
- neutemeljeni razlogi
- pogoj dopustnosti
  - ▲ soglasje (delavca, ID)
  - ▲ zagotovitev posebnih pravic (nadomestilo)
- časovni odlog učinkovanja (bolezen)

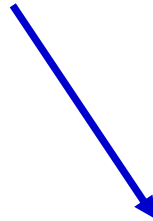
formalnopravne

- opomin
- zagovor
- nasprotovanje sindikata
  - ↓
  - zadržanje učinkovanja
    - potek rokov
    - začasna odredba
    - arbitražna odločba
  - ↓
  - delodajalčeva prepoved (suspenz)

oblika in vročitev odpovedi

- pisnost
- obrazložitev
- pravni pouk
  - ▲ varstvo
  - ▲ pravice po prenehanju

- kraj
  - ▲ kraj dela
  - ▲ kraj od koder "dnevno prihaja"
- pravila pravnega postopka

razlogi za redno odpoved

- delavec – ne navaja
  - delodajalec
    - ▶ poslovni
    - ▶ nesposobnost
    - ...
    - ▶ krivdni
- } resni in utemeljeni in onemogočajo
- p., n., preverjanje možnosti za ponudbo druge zaposlitve (vključno prekvalifikacija, dokvalifikacija)
  - časovne omejitve navajanje razlogov
  - k., suspenz

materialnopravne omejitve

- neutemeljeni razlogi

- ▶ socialni riziki
- ▶ uveljavljanje pravnega varstva
- ▶ aktivnosti delavskih predstavništev

- namesto razporeditve:

odpoved s ponudbo nove zaposlitve

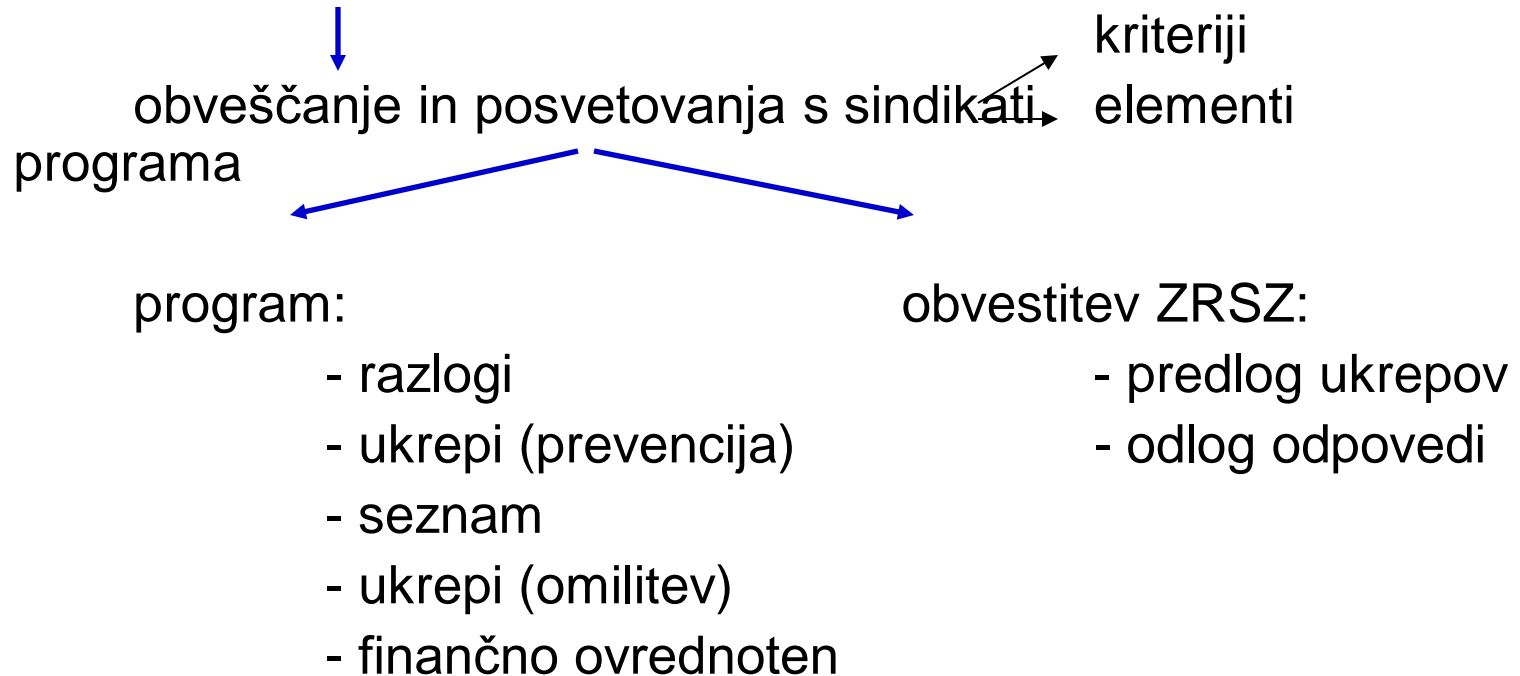
- zavrnitev: tveganje, presežek
  - sprejem **ustrezne** zap.: ohranjena pravica izpodbijati
  - sprejem **manj ustrezne** zap.: tudi pravica do sorazmernega dela
- odpravnine

odpovedni roki

- delavec 30 dni (pogodba, KP do 150 dni)
- delodajalec
  - ▲ odvisni od delovne dobe
  - ▲ poslovni r. (30-150 dni)
  - ▲ r. nesposobnosti (30-120 dni)
  - ▲ krivdni r. (najmanj 30 dni)
- nadomestilo namesto o.r.
- odsotnost zdela – min. 2 uri tedensko

odpoved večjemu številu delavcev

- ugotovljeni presežki (1 oz. 3 mesece)

- kriteriji
  - ▲ **prevzeti iz KP**
  - ▲ **socialno stanje**
  - ▲ **nedopustni kriteriji (soc. riziki)**
- novo zaposlovanje pred potekom enega leta

odpravnina

- poslovni r., r. nesposobnosti
- osnova = povprečna prejeta ali hipotetična plača zadnjih 3 mes.
- odmera = delovna doba
  - 1 – 5 let → petina osnove za vsako leto
  - 5 – 15 let → četrtnina osnove za vsako leto
  - nad 15 let tretjina osnove za vsako leto
- maksimum = 10 osnov, če KP dejavnosti ne določa drugače
- mogoč (dopusten) sporazum o znižanju

izredna odpoved [i.o.] (I.)

- razlogi – nedopustna ravnanja druge stranke, določa zakon
- nevzdržne razmere
- subjektivni rok (15 dni), objektivni rok (6 mes., kaz.pregon)
- delodajalec
  - ▲ kaznivo dejanje
  - ▲ hujša kršitev (naklep, huda malomarnost)
  - ▲ odsotnost nad 6 mesecev, odločba
  - ▲ poskusno delo, suspenz PoZ, zdravljenje
  - ▲ prepoved dela (suspenz), nadomestilo 50%

izredna odpoved [i.o.] (II.)

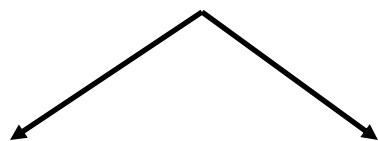
- delavec
  - ▲ predhodni opomin delodajalca, obvestitev ID
  - ▲ razlogi
    - ★ neizplačevanje plače ali nadomestil
    - ★ nezagotavljanje dela
    - ★ nezagotavljanje varnosti
    - ★ žalitve in nasilje
    - ★ spolna diskriminacija
    - ★ spolni napad
  - ▲ odpravnina kot v primerih odpovedi delodajalca iz posl.r.
  - ▲ odškodnina – predpisana minimalna

posebno varstvo pred odpovedjo

- delavski predstavniki
  - soglasje, subsidiarno: sodišče
  - trajanje: še eno leto po prenehanju funkcije
- starejši – soglasje ali denarno nadomestilo (ZZZB)
- nosečnice in starši – soglasje ali pristanek ID
- invalidi – pogoji po ZPIZ: objektivno ni dela – ugotovi komisija
- odsotni z dela zaradi bolezni: varovani do ugotovitve

sodba sodišča in prenehanje ex lege

- ugotovljena nezakonitost prenehanja pogodbe

zahteva
delavca

ex offo ugotovljena
nevzdržnost razmerja

sodba: določi dan
prenehanja PoZ
+
druge pravice

delavca

- invaliden 1. kategorije preneha PoZ z vročitvijo pravnomočne odločbe
- tujcu, apatridu s prenehanjem delovnega razmerja

uveljavljanje in varstvo pravic

- neizpolnjevanje obveznosti, kršitve pravic
- zahteva za izpolnitev, odpravo kršitve
- v 8 dneh ni ugodeno

tožba (v naslednjih 30 dneh)

- brez predhodne zahteve
  - * tožba zoper vročeno pisno odločitev v 30 dneh
  - * tožba zaradi denarne terjatve
- neizbrani kandidat: tožba – rok 30 dni

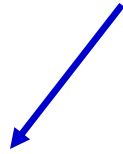
arbitraža

- predvideno v KP, sestava, postopek
- sporazum
- omejeno sodno varstvo (ZDSS)
- ni odločitve v 60 dneh $\Rightarrow$ tožbo v naslednjih
30 dneh

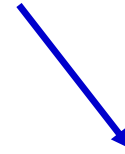
delovanje in varstvo sindikálnih zaupnikov

- dolžnost delodajalca: omogočiti hitro in učinkovito sindikalno dejavnost
- sindikat, ki "ima člane pri delodajalcu" imenuje sindikalnega zaupnika, sicer predsednik
- obvestitev delodajalca
- izvajanje dejavnosti: ne ovira delovanja delodajalca
  - ★ položaj ob prenosu oz. spremembi delodajalca
  - ★ število sin. zaupnikov – kriteriji: KP
  - ★ prepoved šikaniranja
  - ★ obračun sindikalne članarine

pripravništvo in poskusno delo

- podlaga: predpis, KP dejavnosti
- trajanje, podaljšanje, skrajšanje
- usposabljanje in strokovni izpit
- omejitev odpovedi PoZ (p.r.)
- volontariat

- trajanje, podaljšanje
- delavec: 7 dnevni odpovedni rok
- omejitev odpovedi PoZ (p.r.)

plača, plačila, nadomestila

- minimum
  - sestavine
    - osnovna (zahtevnost)
    - delovna uspešnost (količina, kvaliteta)
    - dodatki (pogoji dela...)
    - del za poslovno uspešnost – če predvideno
  - prepoved diskriminacije spolov
  - plačilni dan, kraj, način
  - omejitev zadržanja ali pobotanja plače
  - pripravniki 70% osnovne plače – min. zjamčena plača
- povračilo stroškov (VA, predpisi)
  - regres
    - rok izplačila (1.7.)
    - načelo sorazmernosti
  - odpravnina ob upokojitvi
    - 2 plači
    - ne, če dokup zavar.dobe ali druga odpravnina (presežek)
- odsotnosti: breme delodajalca
  - odsotnosti: breme soc. zavarovanj
  - zdravstvo: deljeno breme
  - neopravljeno delo – višja sila
  - "rezervna tarifa" povprečje 3 mesecev

delovni čas (I.)

- efektivni (izključen odmor), najmanj – na razpolago, izračun produktivnosti
- polni – max. 40, 36, pod 36 (povečana nev.)
- omejitve nadurnega dela
  - ▲ primeri
  - ▲ praviloma pisna odreditev
  - ▲ časovna (8, 20, 180)
  - ▲ spregled omejitev: odpravljanje ali preprečevanje nesreč ki (bi)...
  - ▲ prepoved nadurnega dela
    - ★ če mogoče drugače
    - ★ za "ranljive" kategorije

delovni čas (II.)

- dopolnilno delovno razmerje
  - ▲ vzgoja, izobraževanje, znanost, deficitarni poklici
  - ▲ 8 ur
  - ▲ prenehanje: potek časa, umik soglasja
- razporejanje
  - ▲ letna razporeditev: obvestitev delavcev in sindikatov
  - ▲ začasna prerazporeditev
    - ★ podlaga: norma, pogodba
    - ★ predhodna pisna obvestitev
  - ▲ neenakomerna razporeditev: narava dela, organizacije
  - ▲ izravnalno obdobje: 6 mesecev ali preračun ur

delovni čas (II:)

- nočno delo

- ▲ "nočni delavci" (3 ure dnevno, tretjina polnega delovnega časa)

posebno varstvo

1. prepoved na temelju mnenja zdravniške komisije

2. posebne pravice: povečan letni dopust, prehrana, strokovno vodenje, omejitev pri

izmenskem delu

3. poseben pogoj: prevoz

4. posebne omejitve ★ količinska omejitev

- ★ dnevna količinska omejitev, če delo s povečano nevarnostjo

- ▲ posvetovanja s sindikati

- ▲ posebej: nočno delo žensk v gradbeništvu in industriji

- ★ posebni pogoji

- ★ odobritev ministra za delo

- ★ vloga sindikatov

odmori in počitki

- odmor (30 minut) se všteva v delovni čas
↑↓
sorazmerno: delavci, ki delajo več kot 4 ure
dnevno
- počitki
  - ▶ dnevni, tedenski
  - ▶ manj ob neenakomerni razporeditvi oz. začasni prerazporeditvi del. časa
- posebno urejanje delovnega časa, nočnega dela in odmorov z zakoni ter KP dejavnosti

letni dopust

- trajanje: 4 delovni tedni
- povečan: 3 dni – starejši, invalidi, osebe s tel okvaro
1 dan – starši
- pridobitev
  - ▲ 6 mesecev = polni
  - ▲ 1 mesec = sorazmerni (1/12)
- izraba
  - ▲ en del: najmanj 2 delovna tedna, sicer več delov
  - ▲ prenos v naslednje leto (30.6)
  - ▲ izraba pri drugem delodajalcu na temelju sporazuma
  - ▲ odobritev ob upoštevanju interesov strank
  - ▲ en dan po lastni izbiri, obvestitev, odrek
  - ▲ neveljavnost sporazuma o odpovedi pravici

druge odsotnosti (plačane)

- osebna okoliščine: en dan
  - rojstvo otroka
  - poroka
  - smrt v ožji družini
  - hujše nesreče
- prazniki
- bolezen
- krvodajalstvo
- opravljanje javne funkcije na temelju zakona
- odsotnost zaradi delovanja v organih socialnih partnerjev
- vojaške zadeve

izobraževanje

- izobraževanje: pravica
- izpopolnjevanje
- usposabljanje: pravica in dolžnost
- namen
  - ▲ razvoj (poklicni, osebnostni)
  - ▲ ohranitev zaposlitve
- pravica in dolžnost delodajalca
- odsotnost z dela

disciplinska odgovornost

- kršitve obveznosti
- sankcije
  - ▲ ex lege : opomin
  - ▲ KP dejavnosti: druge (denarna kazen, ...)
  - ▲ prepoved trajne spremembe položaja
- disciplinski organi: zakon, pooblastilo,
sporazum
↓
postopek : zagovor, ugotavljanje dejstev, mnenje
sindikata, sklep in vročitev
- zastaranje: uvedbe, vodenja, izvršitve sklepa

odškodninska odgovornost

- glavnina: pravila OZ
- odgovornost delavca
  - ▲ stopnja krivde (naklep, huda malomarnost)
  - ▲ sopovzročitelj: ustrezno deležen, enako
  - ▲ solidarna odgovornost
  - ▲ zmanjšanje ali oprostitev plačila
- odgovornost delodajalca
  - ★ delavec poškodovan pri delu ali v zvezi z delom ali oškodovan zaradi kršitev pravic
  - ★ pravila OZ, predpisi o zdravju in varstvu pri delu ...
- pavšalna odškodnina

posebno varstvo nekaterih kategorij delavcev (I.)

- ženske: podzemno delo, izjeme
- oseb v zvezi z nosečnostjo in starševstvom
  - ▲ organiziranje dela ...
  - ▲ prepoved nekaterih del ... zagotovitev drugega dela ali nadomestila
  - ▲ prepoved ali omejitve nadurnega ali nočnega dela
  - ▲ starševski dopust
  - ▲ odmor doječe matere: min 1 ura
- mladina
  - ★ prepovedana dela (predpis)
  - ★ omejitve delovnega časa, posebej odmor, počitki
  - ★ prepoved nočnega dela in izjeme
  - ★ povečan letni dopust (7 delovnih dni)

posebno varstvo nekaterih kategorij delavcev (II.)

- invalidi
  - ▲ predpis PIZ
  - ▲ pravica do
    - ★ ustreznega dela v skladu s preostalo delovno zmožnostjo (drugo, krajši DČ)
    - ★ poklicna rehabilitacija
- starejši delavci
  - ★ starost 55 let
  - ★ krajši delovni čas, če se delno upokoji
  - ★ nočno in nadurno delo le s soglasejm